

Martín Carbajo Núñez OFM, „*Wszystko jest połączone*”. *Integralna ekologia i komunikacja w erze cyfrowej*, tłum. K. Parzych-Blakiewicz, Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2020, ss. 167, ISBN: 978-83-64129-62-9

W naukach o komunikacji społecznej i mediach niezwykle ważna jest teoria ekologii mediów. Wywodzi się ona z badań klasyka medioznawstwa – Marshalla McLuhana i odnosi się do zależności między człowiekiem oraz środowiskiem mediów. McLuhan uważał, że media są dla człowieka „nowym” środowiskiem życia. Różni się ono od tego naturalnego, ale jest połączone z życiem ludzkim do tego stopnia, że stanowi już jego naturalny element. Myśl McLuhana szybko znalazła swoich zwolenników. Dla wielu stała się interesująca, ale przede wszystkim – z perspektywy badawczej i społecznej – ważna, konieczna do zgłębiania. Z czasem uczyniono ją podstawą programu studiów medioznawczych o nazwie *media ecology*. Do jego powstania i rozwoju przyczynił się m.in. Neil Postman, intelektualny uczeń i spadkobierca McLuhana oraz w latach siedemdziesiątych XX w. dziekan Wydziału Kultury i Komunikacji w New York University. Dziś teoria ekologii mediów to często punkt wyjściowy do zrozumienia komunikacji, mediatyzacji życia oraz współczesnego ekosystemu mediów. Temat ten, niegdyś zgłębiany przez kilku, obecnie scala badaczy z całego świata w naukowym stowarzyszeniu Media Ecology Association oraz na corocznej konferencji w Nowym Jorku (*Annual Convention of the Media Ecology Association*).

Mając to na uwadze, cieszy ogromnie fakt, że również badacze nauk teologicznych zgłębiają ekologiczne ujęcie komunikacji oraz mediów, a wyrazem tego jest książka Martína Carbajo Núñeza OFM pt. *Wszystko jest połączone. Integralna ekologia i komunikacja w erze cyfrowej*. Monografia ta jest tłumaczeniem książki pt. *Todo está conectado. Ecología integral y comunicación en la era digital* autorstwa Martína Carbajo Núñeza (Paulinas, Lima 2019)¹. Książka liczy 167 stron i składa się z trzech części: 1) „Spojrzenie na nasz świat”, 2) „Chrześcijańska podstawa komunikacji”, 3) „W stronę paradygmatu relacji”.

¹ Wersja angielska: Carbajo Núñez m., *“Everything is connected.” Integral ecology and communication in the Digital Age*, Tau Publishing, Phoenix (AZ), 2020.

Część pierwsza pt. „Spojrzenie na nasz świat” składa się z dwóch rozdziałów. W rozdziale pierwszym pt. „Sieć życia” odniesiono się do holistycznej koncepcji życia, pojmowanej w kategoriach współpracy i komunikacji. W ramach tego zagadnienia podjęto temat kryzysu ekologicznego, który został tu przedstawiony jako kryzys rodzinny na następujących poziomach: duchowym, osobistym, społecznym i naturalnym (1.1). Następnie odniesiono się do tezy wyjątkowości człowieka (1.2), opracowując takie tematy, jak: ideologia antropocentryczna (1.2.1), dualizm ontyczny (1.2.2), dualizm ontologiczny (1.2.3), dominacja i kultura odrzucenia (1.2.4). W kolejnym paragrafie nawiązano do ludzkiej ekologii i komunikacji (1.3), wyjaśniając ich wzajemne zależności i możliwości w tworzeniu naturalnych ekosystemów i różnych struktur społecznych. W paragrafie czwartym niniejszej części podjęto zagadnienie natury jako sieci relacji, bazując na tezie, że „ziemia jest naszym wspólnym domem i że wszystko w niej jest powiązane” (s. 24). W zakresie tego tematu opracowano następujące hasła: „Dialektyka permanentnego konfliktu” (1.4.1), „W naturze współpraca jest ważniejsza niż konflikt” (1.4.2), „Zasady katolickiej nauki społecznej z ekologicznego punktu widzenia” (1.4.3). Drugi rozdział książki zatytułowano „Życie w Sieci”. Jak autor zaznacza – w tej części monografii „prze-studiujemy ludzkie pragnienie relacji, komunii i znaczenia, które znajduje odzwierciedlenie w ogromnej popularności sieci społecznościowych” (s. 38). Mając na uwadze te zagadnienia, autor uwzględnił tu wiedzę z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach z odwołaniem się do antropologicznej wizji człowieka. I tak, podjęto tu m.in. takie tematy, jak: ekosystem mediów (2.1.1), wyzwania globalnej wioski (2.1.2), symulakrum i narcyzm (2.1.3), bardziej połączeni, ale bardziej samotni (2.1.4), sfera antropologiczna, w której budowana jest tożsamość (2.2), a w ramach tego tematu: tożsamość osobista i sieci społecznościowe (2.2.1), znaczenie ciała (2.2.2), hiperłącze i hiperprzyspieszenie (2.2.3), depersonalizacja powierzchowności (2.2.4). W kolejnym paragrafie nawiązano do wspólnoty cyfrowej (s. 38 – paragraf 2.3), w następnym natomiast do mediów w służbie prawdy i dialogu (2.4).

Część druga książki została poświęcona chrześcijańskiej podstawie komunikacji (s. 43). Ponieważ do współczesnych wyzwań ekologicznych należy podchodzić integralnie, jak pisze autor, „uwzględniając teologię stworzenia, duchowość, kosmologię itp.”, zwrócono tu szczególną uwagę na tradycję teologiczną franciszkańską i encyklikę *Laudato si'*. W rozdziale trzecim niniejszej części opisano zatem najpierw podstawy teologiczne i antropologiczne (rozd. 3), a następnie odniesiono się do słynnego apelu Jana Pawła II: „Nie bój się nowych technologii” (rozd. 4), koncentrując się tu głównie na nowych formach oraz technologiach komunikacyjnych. W ostatniej, trzeciej części, odniesiono się do paradygmatu relacji (s. 70), nawiązując w pierwszej kolejności do przy-

wrócenia komunikacji „we wspólnym domu” (rozd. 5) oraz do „odpowiedzialnego zamieszkania w środowisku cyfrowym” (rozd. 6).

Niniejsza monografia to niezwykle ważne studium o charakterze interdyscyplinarnym, scalającym wiedzę z zakresu nauk teologicznych, przyrodniczych oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach. Dzięki tak różnorodnemu, a przy tym integralnemu spojrzeniu na ekologię oraz komunikację w erze cyfrowej otrzymujemy ważne opracowanie o charakterze naukowym, ale także praktycznym. Na podstawie zawartej tu wiedzy można poprowadzić zajęcia w wymiarze teoretycznym, jak i warsztatowym, tak potrzebne na kierunkach studiów związanych z medioznawstwem, teologią mediów i komunikacji, teologią ogólną, ekologią, teologią ekologii. Jest to zatem nowatorskie studium na temat teologicznego ujęcia ekologii mediów.

Autorowi udało się zintegrować pojęcia wydawałoby się odmienne (komunikacja, media, ekologia, teologia) i przedstawić syntetyczne ich ujęcie z perspektywy medioznawczej oraz teologicznej. Książka stanowi zatem cenne, a nawet i obowiązkowe, studium dla medioznawców (szczególnie tych zajmujących się antropologicznym, etycznym ujęciem komunikacji) oraz teologów, którzy nieustannie stoją przed potrzebą otwierania się na aktualne „znaki czasów”, współczesne wyzwania świata oraz Kościoła. Książkę czyta się z wielkim zainteresowaniem.

Małgorzata Laskowska

Vaida Kamuntavičienė, *Klasztor sióstr katarzynek w Krokach: od wspólnoty dewotek do Litewskiej Prowincji Sióstr Katarzynek (lit. Krakių kotryniečių vienuolynas: nuo dievotų bendruomenės iki Lietuvos kotryniečių provincijos, Kaunas, VDU Leidykla 2019)*

W 2019 r. nakładem wydawnictwa Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie ukazała się monografia Vaidy Kamuntavičienė zatytułowana *Klasztor sióstr katarzynek w Krokach: od wspólnoty dewotek do Litewskiej Prowincji Sióstr Katarzynek* (lit. *Kračių kotryniečių vienuolynas: nuo dievotų bendruomenės iki Lietuvos kotryniečių provincijos*). Publikacja liczy 496 stron. W książce przedstawiono historię zgromadzenia sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy od założenia zgromadzenia w Braniewie (niem. Braunsberg) w połowie XVI w. (1571 r.) przez bł. Reginę Protmann i ufundowania przez biskupa żmudzkiego Jerzego Tyszkiewicza¹ w 1645 r. klasztoru w Krokach (lit. Krakės) na Żmudzi do 1988 r.

¹ Jerzy Tyszkiewicz – biskup żmudzki w latach 1633–1649.

Autorka zauważa na wstępie, że w Polsce na temat zgromadzenia św. Katarzyny jest niewiele informacji, dlatego dokonuje przeglądu źródeł oraz dotychczasowych publikacji wydanych w języku polskim, niemieckim oraz litewskim, poświęconych historii i funkcjonowaniu zgromadzenia z uwzględnieniem informacji w nich zawartych, dotyczących działalności tego zgromadzenia na Litwie. Podkreśla również, że podczas procesu kanonizacji założycielki Reginy Protmann ważną rolę jako świadkowie odegrali emigranci z Litwy, m.in. historycy ks. Paulius Rabikauskas SJ, Zenonas Ivinskis i inni, którzy weszli w skład komisji historycznej powołanej w latach 1961–1964. Natomiast na Litwie rzeczywiste badania nad historią zgromadzenia i klasztoru w Krokach podjęte zostały dopiero w okresie odrodzenia narodowego, po roku 1988, tuż przed rozpadem ZSRR.

Niepowetowane straty dla badań nad historią katarzynek w Krokach uczynił pożar klasztoru, który wybuchł w 1863 r. Spłonęło wówczas archiwum w Krokach, którego zbiory były gromadzone przez kilka wieków. Badania autorki zostały przeprowadzone na podstawie źródeł przechowywanych w kościele parafialnym pw. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty w Krokach, w kurii diecezji żmudzkiej, w Rzymie, materiałów z wizytacji przeprowadzonych w wiekach XVII, XIX i XX, a także księgi kowieńskiego sądu ziemskiego, Trybunału Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego, dokumentów administracji carskiej z czasów zaborów i innych źródeł przechowywanych w archiwach i bibliotekach Litwy, a także w domu generalnym w Grottaferrata koło Rzymu, w tym nigdzie niepublikowanych.

Dzisiaj Zgromadzenie Sióstr św. Katarzyny działa w wielu krajach Europy, np. w Polsce, w Niemczech, na Białorusi, ale również w Rosji, w Ameryce Południowej, Afryce, na Filipinach. Klasztor założony w Krokach w 1645 r. przez biskupa żmudzkiego Jerzego Tyszkiewicza funkcjonuje do dzisiaj.

W książce ukazano, w jaki sposób charyzmat bł. Reginy Protmann rozwijał się w różnych warunkach historycznych, kulturowych, społecznych. Autorka stwierdza, że początki założenia wspólnoty sióstr w Krokach nie są szczegółowo znane. Nie wiadomo, kiedy dokładnie pojawiły się pobożne panny pochodzenia szlacheckiego, zwane *dewotkami* (od łac. *devota*), które pragnęły poświęcić życie oddawaniu czci Bogu. *Dewotki* na terenach Żmudzi w wiekach XVII i XVIII mocno zaznaczały swoją obecność w życiu mieszkańców – posługiwały, szyjąc stroje liturgiczne, odbywały praktyki religijne (śpiew, modlitwa różańcowa i in.). Czasami zamieszkiwały wspólnie, składały śluby, a już w połowie XVII w. założyły mały klasztor w Krokach, o którym pisze historyk L. Jovaiša. Jak podaje autorka, są różne daty powstania tej wspólnoty sugerowane przez historyków litewskich, którzy zgadzają się co do tego, że miało to miejsce w I połowie XVII w.

Monografia składa się z siedmiu rozdziałów. W rozdziale I zatytułowanym „Początki” Vaidy Kamuntavičienė przedstawia historię zgromadzenia od momentu jego założenia. Rozdział II zatytułowany „Założenie” jest poświęcony skomplikowanej historii fundacji klasztoru w Krokach w latach 1645–1673; autorka ukazuje, jak wspólnota *dewotek* została przekształcona w zgromadzenie. W rozdziale III zostały opisane lata 1673–1802 – względnie spokojny okres w dziejach klasztoru – oraz relacje sióstr ze społecznością. W IV rozdziale „Wyzwania” przedstawiono trudne losy sióstr w latach 1802–1918 – w okresie zaboru carskiego i ograniczeń narzucanych przez władze carskie. Rozdział V – „Lata rozkwitu” – przedstawia czasy niepodległej Litwy (1918–1940), które były okresem sprzyjającym rozwojowi działalności zgromadzenia. Wówczas liczba sióstr katarzynek wzrosła do stu, a domy sióstr istniały na terenie całej Litwy. Mogły one realizować swoje powołanie przez posługę w szpitalach, przytułkach, szkołach i innych instytucjach. Rozdział VI zatytułowany „Desperacja” dotyczy lat 1940–1948, czyli okresu sowieckiego, gdy klasztor został zamknięty, a majątek „znacjonalizowany”. W rozdziale VII zatytułowanym „Życie w ukryciu” przedstawiono historię sióstr w latach 1948–1988, gdy nie mogły one ujawniać się publicznie ze swoim powołaniem i ze względu na prześladowania władz sowieckich musiały prowadzić tryb życia zakonnego w ukryciu.

Jako załącznik na końcu książki zostały opublikowane w języku polskim dwie wersje tekstu (oryginał) Reguły Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny w Krokach. Reguła została zatwierdzona dla klasztoru sióstr w Krokach przez biskupa żmudzkiego Kazimierza Paca w 1673 r. Oba zachowane do dzisiaj teksty nie są datowane. Jeden prawdopodobnie pochodzi z drugiej połowy XVIII, zaś drugi z drugiej połowy XIX w. Reguła z drugiej połowy XIX w. obowiązywała siostry do lat dwudziestych XX w. Oba dokumenty są przechowywane w archiwum Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczenniczki w Kownie (Litwa). Transkrypcji reguły dokonała autorka niniejszego tekstu.

Książka V. Kamuntavičienė jest cennym źródłem ze względu na zebrane w jednym wydaniu liczne i szczegółowe dane statystyczne, dotyczące samego zgromadzenia, liczby zakonnic klasztoru w Krokach w różnych okresach, biografii sióstr, majątku zgromadzenia, dóbr kościelnych i innych.

Monografia jest też interesującym studium nad dziejami jednej wspólnoty zakonnej, ukazującym relacje sióstr ze społecznością w warunkach zmieniających się władz i ustrojów ogarniającym prawie 350 lat historii Litwy. Problemy nękające społeczeństwo w poszczególnych okresach nie ominęły samego zgromadzenia. Przyszło mu się zmierzyć z wieloma wyzwaniami dziejowymi, a także przetrwać kryzysy wewnętrzne, będące skutkiem sytuacji społeczno-politycznej, jak chociażby wyzwania związane z narodowością sióstr i używaniem języka ojczystego w życiu publicznym i prywatnym klasztoru, wprowadzeniem

w dwudziestoleciu międzywojennym języka litewskiego w miejsce używanego dotychczas języka polskiego², o czym autorka pisze w rozdziale V monografii. Ponadto Kamuntavičienė sporo miejsca poświęciła kwestii używania języka polskiego w klasztorze oraz wprowadzeniu języka litewskiego, co było spowodowane zmianą sytuacji politycznej po odzyskaniu niepodległości przez Litwę w 1918 r. Od początku istnienia klasztoru w Krokach do komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej używano głównie języka polskiego. Reguła zgromadzenia przyjęta przez klasztor w Krokach w 1673 r. nakazywała siostrze modlitwę i słuchanie kazań w języku polskim. Do zgromadzenia przyjmowano tylko kandydatki pochodzenia szlacheckiego. W XVII w. szlachta na Żmudzi posługiwała się językiem polskim, który, jak wykazują badania historyków litewskich³, na Żmudzi zaczął się stopniowo rozpowszechniać już w XV w., dlatego w klasztorze ukształtowała się tradycja, że język polski był językiem modlitwy oraz komunikacji. W czasach zaboru rosyjskiego, gdy w XIX w. zlikwidowano większość klasztorów katolickich na Litwie, pozostały tylko trzy klasztory żeńskie: klasztor benedyktynek w Wilnie, klasztor benedyktynek w Kownie i Zgromadzenie Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w Krokach. Wobec wprowadzanych przez władze carskie ograniczeń i represji, zwłaszcza po powstaniach listopadowym i styczniowym, rosło przywiązanie do języka polskiego. Natomiast sytuacja się zmieniła po odzyskaniu przez Litwę niepodległości w 1918 r. oraz na skutek zmiany granic po konflikcie polsko-litewskim w latach 1919–1920. Klasztor benedyktynek w Wilnie znalazł się w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, zaś benedyktynki w Kownie i katarzynki w Krokach znalazły się w granicach Republiki Litewskiej. W związku ze zmianami zachodzącymi w społeczeństwie i w państwie litewskim w klasztorze stopniowo zaczęto przechodzić na język litewski. Początkowo siostry zaczęły używać języka litewskiego do komunikacji z ludnością, do załatwiania spraw w urzędach i instytucjach państwowych. Dopiero po roku 1930 siostry zaczęły go używać w klasztorze jako języka modlitwy oraz do porozumiewania się między sobą, co zostało utrwalone w protokole z 18 grudnia 1930 r., w którym zapisano, że modlitwy, sporządzanie pism oraz porozumiewanie się będzie się odbywać w języku litewskim. Procesowi temu towarzyszyły napięcia wewnętrzne i opór sióstr, ponieważ nie wszystkie znały dobrze język litewski, aczkolwiek – jak podkreśla autorka – miały świadomość pełnienia misji zgromadzenia w obliczu zmian, które nastąpiły w kraju. Zaczęto uczyć się tego języka, brakowało też

² Więcej zob.: Vaida Kamuntavičienė, *Problem języka w klasztorze sióstr katarzynek w Krokach w pierwszej połowie XX wieku*, Acta Baltico-Slavica, t. 43, Polska Akademia Nauk, Warszawa 2019, s. 1–22.

³ J. Drungilas, *Erelis lokio guolyje. Lenkų bajorai Žemaitijoje XVI–XVIII a. Migracija, kalba, atmintis*, Vilnius, Lietuvos istorijos institutas, 2019.

literatury religijnej w języku litewskim. Jednak część z sióstr nie odstąpiła z pisania listów w języku polskim i to aż do kresu życia.

Monografia Vaidy Kamuntavičienė, z jednej strony może być przykładem dzieł zaliczanych do mikrohistorii, z drugiej zaś szczegółowo opisuje dzieje jednej wspólnoty na tle wydarzeń kilku stuleci, skomplikowanych procesów społeczno-historycznych w tej części Europy.

W książce zamieszczono wybór źródeł archiwalnych z XVII–XX w.: pisma biskupów (w języku polskim), portrety, dokumenty autorstwa sióstr, listy sióstr sporządzone przez księży i biskupów, plany dóbr klasztornych z różnych okresów, zdjęcia szat liturgicznych wykonanych przez siostry, zdjęcia projektów kościoła, a także fotografie sióstr katarzynek z różnych lat, miejscowości Kroki oraz inne.

Monografia w wersji elektronicznej jest dostępna pod adresem: <<http://ebooks.vdu.lt/eb/2163/krakiu-kotryniecui-vienuolynas-nuo-dievotu-bendruomenes-iki-lietuvos-kotryniecui-provincijos/>>.

Regina Jakubėnas

Sprawozdanie z 4. Międzynarodowego Sympozjum Familiologicznego pt. „Filozofia i teologia rodziny w kontekście potrzeb człowieka w kulturze i cywilizacji współczesnej Europy i świata”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 25–26 maja 2020 r.

25–26 maja 2020 r. na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie odbyło się 4. Międzynarodowe Sympozjum Familiologiczne zatytułowane „Filozofia i teologia rodziny w kontekście potrzeb człowieka w kulturze i cywilizacji współczesnej Europy i świata”. Sympozjum zorganizowała Katedra Teologii Fundamentalnej, Dogmatycznej i Moralnej. Ze względu na obostrzenia związane z pandemią wirusa Covid-19 wystąpienia prelegentów były prezentowane w sesjach *online*.

Sympozjum zostało podzielone na sześć sesji, po trzy dziennie. 25 maja 2020 r. w sesji pierwszej uczestnicy wysłuchali trzech prelekcji. Była to sesja wprowadzająca, sygnalizująca dwa aspekty refleksji familiologicznej – filozoficzny i teologiczny. Prof. Michael Władika, z Instytutu Teologii Uniwersytetu w Wiedniu przedstawił temat „Myślenie o rodzinie. Niektóre linie w filozofii XX wieku”. Prof. Martin Carbajo Nuñez OFM, reprezentujący dwie uczelnie rzymskie – Papieski Uniwersytet Antonianum i Papieską Akademię Alfonsianum oraz Uniwersytet San Diego w Kalifornii (USA) – wygłosił referat

pt. „Relacje w rodzinie w czasach Covid-19. Podstawy filozoficzne i teologiczne nowego paradygmatu relacyjnego”. Trzecim wykładem była prelekcja na temat „Filozoficzny model rodziny w kontekście wyzwań antropologicznych i socjalnych – w odniesieniu do Kanta, Husserla, Heideggera” ks. prof. Kazimierza Rynkiewicza z Uniwersytetu w Monachium. W sesji drugiej zostały przedstawione zagadnienia familiologiczne związane z kontekstami filozoficznymi, odniesionymi do wątków kulturowych. Prelegentami byli: ks. prof. Zbigniew Wesołowski SVD – misjonarz, sinolog z Instytutu Monumenta Serica w Sankt Augustin w Niemczech, który przedstawił temat „Rodzina w tradycyjnej kulturze chińskiej i jej możliwy przyczynek do ratowania tradycyjnej rodziny w przyszłej kulturze ludzkości”; ks. prof. Ryszard Hajduk z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, który zaprezentował referat na temat „Teologia rodziny w dokumentach Konferencji Episkopatu Latinoamerykańskiego”; dr Ernesto Danza Encinas z Katolickiego Uniwersytetu w Cochabamba (Boliwia), zaprezentował referat pt. „Małżeństwo plemienne Aymara”; dr Ewelina Marta Mączka z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, która przedstawiła referat na temat „Model rodziny na Haiti – wczoraj i dziś”. Trzecia sesja *online* objęła zagadnienia ściśle teologiczne. Jako pierwszy zabrał głos ks. prof. Janusz Bujak z Uniwersytetu w Szczecinie, który omówił „Nauczanie papieża Franciszka o małżeństwie i rodzinie w posynodalnej adhortacji *Amoris laetitia* w świetle magisterium Jana Pawła II”. Drugim prelegentem był dr Paweł Sambor OFM z Papieskiego Uniwersytetu Antonianum w Rzymie, który ukazał perspektywę augustyńską w odniesieniu do rodziny – „Małżeństwo i rodzina w świetle Augustyńskiego nauczania o porządku miłości (*ordo amoris*)”. Kolejnym prelegentem był ks. prof. Marek Karczewski z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, który wygłosił referat na temat „Pierwotna samotność w Rdz 1-2 w interpretacji św. Jana Pawła II”. Następnie ks. dr Krzysztof Broszkowski z seminarium *Redemptoris Mater* z Tanzanii, Zambii, RPA, wygłosił referat na temat „Miłość oblubieżcza wspierana wstydem nagości w teologii ciała św. Jana Pawła II”.

Drugi dzień sympozjum, 26 maja 2020 r., objął trzy sesje. Pierwsza była poświęcona zagadnieniom filozoficznym. Ks. prof. Jarosław Merecki, z Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w Rzymie, przedstawił temat pt. „Różnica ontologiczna i różnica płci. Chrześcijańska wizja człowieka i rodziny w konfrontacji z racjonalizmem i postmodernizmem”. Ks. dr Zdzisław Kieliszek, z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, wystąpił z tematem „Potencjał badawczy Immanuela Kanta pojęcia rodziny”. Ks. prof. Karol Jasiński, z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, zaprezentował temat „Tradycyjna i współczesna koncepcja rodziny a idea prawa naturalnego”. Joanna Janicka, z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przedstawiła temat

„Rodzina w XXI wieku w kontekście relacji między wolnością i odpowiedzialnością. Kryzys czy ewolucja?”

Sesja piąta objęła cztery prelekcje. O. dr hab. Maksym Adam Kopiec z prowinacji oo. Franciszkanów w Panewnikach i parafii św. Antoniego we Viareggio (Włochy) przedstawił temat „Rodzina – sanktuarium życia, w obliczu aktualnych zagrożeń w świetle Evangelium vitae”. Pozostali prelegenci reprezentowali Uniwersytet Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: prof. Katarzyna Parzych-Blakiewicz wystąpiła z tematem „Świętość życia jako kwestia familiologiczna w wypowiedziach Franciszka”, dr Sylwia Mikołajczak przedstawiła temat „Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych a polskie prawo rodzinne”, ks. prof. Paweł Rabczyński wygłosił referat na temat „Kościół nową rodziną Bożą”.

Ostatnia sesja symposium była czasem wystąpień doktorantów i studentów. Marzena Rachwalska, reprezentująca Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, wystąpiła z tematem „Rola rodziny w formacji duchowej na przykładzie świętych Edyty Stein i Karola Wojtyły. Różnice i podobieństwa między judaizmem i chrześcijaństwem”. Reprezentanci Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie to: Michał Zalewski, który wystąpił z tematem „Źródło siły rodziny w objawieniach w Erd”, Agnieszka Krajewska-Werecka przedstawiła referat na temat „Wpływ wartości chrześcijańskich środowiska rodzinnego na rozwój muzyczny młodego pokolenia”, Katarzyna Luczys zaprezentowała temat „Rodzina jako wspólnota wychowawcza kluczem do nowego świata”.

Czwarte Międzynarodowe Sympozjum familiologiczne skoncentrowane było na wskazaniu obszaru badań interdyscyplinarnych między teologią i filozofią, z ukierunkowaniem na odnalezienie wspólnej płaszczyzny badawczej w zakresie dotyczącym rodziny. Zaprezentowane osiągnięcia pozwalają stwierdzić, że obszar ten obejmuje dziedzictwo europejskiej myśli filozoficznej, a także staje się fundamentem, dzięki któremu mogą rozwijać się inne kultury. W badaniach interdyscyplinarnych należy również brać pod uwagę teologiczną interpretację wydarzeń, co oznacza konieczność wejścia w głąb ludzkiego doświadczenia. Wspólnym mianownikiem refleksji familiologicznej jest element teleologiczny, skoncentrowany na wątku hagiologicznym jako określającym charakter organizacji życia społecznego, który sprzyja uświęceniu rodziny, a w niej każdego człowieka.

*Agnieszka Krajewska-Werecka
Katarzyna Parzych-Blakiewicz*

Sprawozdanie z 21. Dni Interdyscyplinarnych pt. „Warmińskie Seminarium Hagiologiczne”, Wydział Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 4–5 listopada 2020 r.

Na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie 4 i 5 listopada 2020 r. odbyły się XXI Dni Interdyscyplinarne, które objęły dwa seminaria: X Ogólnopolskie Seminarium Hagiologiczne pt. „Święta Anna w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś (perspektywa uniwersalna i regionalna) oraz XI Ogólnopolskie Seminarium Hagiologiczne „Święci Papieże – od Grzegorza Wielkiego do Jana Pawła II – w wierze, pobożności, teologii i sztuce – dawniej i dziś (perspektywa uniwersalna i regionalna)”.

Obszar tematyczny dyskusji naukowej, odnoszący się do wzajemnych powiązań zagadnień dotyczących świętych, został poruszony od strony teologicznej, historii sztuki, historii regionu, muzykologicznej, kulturoznawczej.

Pierwszy dzień obrad koncentrował się wokół osoby św. Anny, licznych śladów kultu oraz jej miejsca w sztuce, muzyce, kulturze oraz zwyczajach. W tym dniu konferencji prelekcje przedstawili pracownicy naukowci: Urszula Mazurczak, ks. Andrzej Kopiczko, Zenona Rondonańska, Anna Zellma, Grażyna Kobrzeniecka-Sikorska, Mariusz Pucia, ks. Sławomir Ropiak, Maria Piechocka-Kłós, Paweł Rabczyński, Sylwia Mikołajczak, Ewelina M. Mączka oraz doktoranci i studenci: Agnieszka Laddach, Helena Kuczyńska, Magdalena Świńska, Grzegorz Ćwikliński, Marzena Rachwańska, Karolina Pukaluk, Agnieszka Krajewska-Werecka i Grzegorz Gajewski, a także s. Janina Bosko reprezentująca Wydział Sztuki Kurii Metropolitalnej w Olsztynie.

Seminarium hagiologiczne miało charakter interdyscyplinarnego ujęcia tematyki dotyczącej św. Anny. Uczestnicy wysłuchali bloku dziewiętnastu prelekcji oraz wzięli udział w dyskusji. W pierwszej sesji podjęto tematykę teologiczno-historyczną dotyczącą kościelnych patrociniów św. Anny; w drugiej – śladów św. Anny w sztuce i muzyce; w trzeciej – kulturowego kontekstu pamięci o św. Annie; w sesji ostatniej skoncentrowano się na teologicznym wątku dotyczącym Świętej. Podczas dyskusji podkreślano, że brakuje szerokiej teologicznej refleksji dotyczącej postaci św. Anny, którą warto by podjąć w innych ośrodkach naukowych.

Drugi dzień XXI Dni Interdyscyplinarnych skoncentrował się na tematyce Świętych Papieży – od Grzegorza Wielkiego do Jana Pawła II. W seminarium czynny udział wzięli pracownicy naukowci: Urszula Mazurczak, ks. Marek Chmielewski, ks. Ryszard Hajduk, ks. Jan Grzeszczak, ks. Tomasz Nawracała, Katarzyna Parzych-Blakiewicz, ks. Karol Jasiński, ks. Marek Karczewski, ks. Paweł Rabczyński, ks. Marek Żmudziński, Marta Kowalczyk, Grzegorz Wodziński, a także doktoranci i studenci – Agnieszka Laddach, Marzena

Rachwalska, Ewa Czaplicka, Joanna Cabak, Zofia Szon, Maria Karmela, Marta Sienkiewicz, Michał Zalewski, Adam Gapys. Podczas pierwszej sesji podjęto tematykę teologiczno-historyczną, związaną z osobistą świętością wybranych papieży oraz nauczaniem na temat świętości; w drugiej – poruszono tematykę szeroko rozumianej troski papieży o Kościół, a w trzeciej – troskę papieży o świat, kulturę i naukę; w sesji ostatniej skoncentrowano się na pomnikach pamięci o świętym Janie Pawle II. W przeważającej części prelegenci skupili się na osobie i nauczaniu Świętego Papieża Polaka. Dyskusje tego dnia zakończyły się wnioskami sygnalizującymi, że tematyka nauczania świętych papieży jest wciąż aktualna i należy ją nieustannie pogłębiać. Podczas konferencji wybrzmiało znaczenie dla środowisk teologicznych i katolickich ustanowienia przez Sejm patronatu Jana Pawła II dla roku 2020.

Prelegenci reprezentowali uczelnie polskie – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Katolicki Uniwersytet Jana Pawła II w Lublinie, Akademię Muzyczną w Bydgoszczy, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, a także Centralną Bibliotekę Wojskową w Warszawie i Seminarium Duchowne w Elblągu.

Ewelina M. Mączka

